

BETREKKINGEN VAN DE BRUGGROEP MET HET BUITENLANDI. Inleiding

De opposanten in de Communistische Partij Nederland, die zich onder aanvoering van Gerben WAGENAAR en Henk GORTZAK na de breuk met de CPN-leiding in het voorjaar 1958 rondom het blad De Brug groepeerden, hebben in hun strijd tegen de CPN niet nagelaten om ook buiten de landsgrenzen steun te zoeken.

Uit een mededeling aan de pers van 9 april 1958 bleek hun voornemen om buitenlandse communistische partijen over het conflict in de CPN te informeren. Henk GORTZAK maakte hiervan toentertijd ook melding in een vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

II. Verhouding van de Bruggroep tot de CPSU

De groep WAGENAAR/GORTZAK deponeerde spoedig na haar uittreden uit de CPN bij de Russische Ambassade te Den Haag een memorandum ter doorzending naar de leiding van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie in Moskou.

De bedoeling van dit stuk was aan de CPSU-leiding de visie van de oppositiegroep omtrent de ontwikkeling van het conflict in de CPN ter kennis te brengen. Het is niet bekend of de Ambassade het bedoelde memorandum wel ooit naar Moskou heeft doorgezonden en of het dus wel in handen is gekomen van de functionarissen van de afdeling Internationale politiek en Buitenlandse verbindingen van het Centraal Comité van de CPSU, voor wie het uiteindelijk bestemd was.

Inmiddels had Paul de GROOT bekend gemaakt dat hij de CPSU-leiding zou inlichten. Door de opposanten direct van "revisionistische afwijkingen" te beschuldigen, trachtte hij te bewerkstelligen dat Moskou terstond een gereserveerde, zo al niet afwijzende houding tegenover de groep WAGENAAR c.s. zou aannemen.

Een beschuldiging van revisionistische afwijkingen was daarom voor De GROOT's opzet zo geeigend, omdat Moskou daarmee samenvat alle stromingen in de communistische wereld, die de leidende rol van de CPSU ontkennen en zich niet geheel onderworpen achten aan de ideologische beslissingen van het Kremlin. Het revisionisme was inmiddels in de bekende verklaring van de twaalf communistische en arbeiderspartijen, opgesteld tijdens de herdenking van de oktober-revolutie

in november 1957 te Moskou, met grote nadruk veroordeeld. Onder leiding van de CPSU wordt er in de communistische wereld een harde strijd tegen gevoerd.

Het duurde tot oktober 1958 voordat Moskou openlijk in het conflict in de CPN partij koos. Het lid van het centraal comité van de CPSU, B.N.PONOMARJOW - speciaal belast met het onderhouden van de verbindingen met de communistische partijen - schreef in het oktober-nummer van het theoretische CPSU-orgaan "Kommunist" in een tegen het revisionisme gericht artikel o.m., dat ook de "opportunistische groep in de CPN werd vernietigd". Daar reeds eerder in sommige Sowjet-Russische publicaties artikelen over de strijd in de Nederlandse partij, afkomstig van Paul de GROOT en andere Nederlandse communisten, waren verschenen, kwam de Moskouse veroordeling voor de Bruggroep niet onverwacht.

Na de officiële uitspraak van het Kremlin kon de leiding van de Bruggroep gevoegelijk alle hoop laten varen nog ooit door de Russische Ambassade in Den Haag te worden ontvangen. Trouwens al sinds kort na het uitbreken van het conflict had de Bruggroep bij de Ambassade geen gehoor meer gevonden.

Gezien de zeer korte duur van een bezoek dat Gerben WAGENAAR eind maart 1959 aan de Russische Ambassade te Brussel bracht, kan worden aangenomen dat hij ook daar een zeer onwelkome gast was.

III. Verhouding van de Bruggroep tot andere dissidente communistische groepen

Vanzelfsprekend was de veroordelende uitspraak van de CPSU bepalend voor de houding van alle andere communistische partijen uit de satellieten en de West-Europese landen, zodat de Bruggroep bij geen enkele officiële partij-instantie gehoor vond. Daardoor bleef er - wilde men althans enige internationale verbindingen tot stand brengen - voor de groep niets anders over dan zich te wenden tot geestverwante groeperingen in of buiten de West-Europese partijen. Het bestaan van dergelijke groepen werd o.m. door PONOMARJOW in zijn vorenaangehaald artikel in "Kommunist" gesignaleerd.

Zo brachten enkele Bruggroep-functionarissen reeds enige malen een bezoek aan België om aldaar besprekingen te voeren met communisten, die hen niet onsympathiek waren.

Op een eind oktober 1958 gehouden congres van de Deense communistische partij werd haar algemeen secretaris A.LARSEN uit de partij gestoten. LARSEN had de leiding op zich genomen van een als "revisionistisch" gebrandmerkte oppositiegroep. Van 21 tot 23 oktober, dus aan de vooravond van het Deense congres, bevond Gerben WAGENAAR zich te Kopenhagen. Het vermoeden, dat hij zich voor het houden van een bespreking met LARSEN naar de Deense hoofdstad had begeven, ligt voor de hand. Op 8 juni 1959 vertrok WAGENAAR opnieuw voor een kort bezoek naar Kopenhagen, ongetwijfeld met het doel wederom een onderhoud te hebben met de Deense oppositiegroep.

Uitsluitend schriftelijk contact onderhield de Bruggroep nog met andere politiek gelijkgezinde groeperingen in het buitenland.

O.a. zou een dergelijk contact bestaan met een groep dissidente Italiaanse communisten, wier politieke gezindheid enigszins parallel loopt met die van de Bruggroep.

Een ingewijde in Brugkringen liet zich kortgeleden ontvallen, dat de Bruggroep in verbinding stond met een groep opposanten in de CP Oostenrijk, ondermeer door wederzijdse toezending van elkaars organen. De Oostenrijkers zouden evenwel de laatste tijd niets meer van zich hebben laten horen, weshalve de Bruggroep om nadere informatie had verzocht.

De Bruggroep stuurde bovendien schriftelijk materiaal aan de SOBSI, de communistische vakbeweging in Indonesië, wellicht mede ter informatie van de PKI (de communistische partij in Indonesië). De basis voor dit contact werd gelegd via de "oude" EVC, op enkele internationaal-communistische vakbondscongressen en -conferenties.

IV. Verhouding van de Bruggroep tot Joegoslavië

Gezien de verhouding tussen de Sowjet-Unie en Zuid-Slavië, wekt het geen verwondering, dat de leiding van de Bruggroep bij de Joegoslaven wel enige bereidheid vond tot het aangaan van een gesprek.

De Joegoslavische partij die in november 1957 wel in Moskou was vertegenwoordigd heeft toen de hiervoren gememoreerde verklaring van de twaalf communistische en arbeiderspartijen-waarin het revisionisme met grote nadruk wordt veroordeeld-niet willen ondertekenen.

In het nu voorbije voorjaar bezochten enkele leiders van de Bruggroep enige keren de Joegoslavische Legatie te Den Haag. Zeer waarschijnlijk hielden deze bezoeken verband met de uitnodiging aan de "oude" EVC om zich te doen vertegenwoordigen op het eind april - begin mei te Belgrado gehouden Joegoslavische vakbondscongres. Zonder twijfel boden deze bezoeken ook een goede mogelijkheid om over actuele politieke vraagstukken van gedachten te wisselen.

Op uitnodiging van het Joegoslavische Vakverbond verbleven Henk GORTZAK en Bertus BRANDSEN van 22 april tot 9 mei in Joegoslavië. Zij voerden tijdens hun verblijf gesprekken met vooraanstaande Joegoslaven o.w. het lid van het dagelijks bestuur van de Bond van Joegoslavische Communisten VLAKOWITZ. Verder zouden ook besprekingen hebben plaats gevonden met enige Italiaanse "Nenni"-socialisten.

Over het resultaat van het contact met de Joegoslaven is de Brugleiding niet bijzonder mededeelzaam. Zij wil mogelijk een te nauwe binding met de Joegoslaven vermijden om te voorkomen dat zij met recht als "Titoïstisch" zou worden aangeduid. Een te vaste en openlijke band met Zuidslavië zou voorts wellicht door velen - die niet of nog niet bereid zijn een keus te maken tussen de Moskouse lijn en een enigszins vijere opvatting van de communistische beginselen - een beletsel kunnen zijn om tot de op te richten nieuwe partij toe te treden.

Een en ander brengt de Brugleiding er toe een tweeslachtige houding aan te nemen bij het bepalen van haar standpunt in vraagstukken van politieke aard. Enerzijds demonstreert zij in "De Brug" begrip voor het Joegoslavische standpunt jegens de Sowjet-Unie, maar aan de andere kant blijft zij het beleid van de Sowjet-Unie in internationale politieke kwesties onderschrijven.

Het beginselprogram van de Joegoslavische Communistenbond zal - naar verluidt - mede als leidraad dienen voor dat van de door de Bruggroep op te richten nieuwe partij. Dit zou er op kunnen wijzen, dat de door de Joegoslaven gedemonstreerde onafhankelijkheid van Moskou wel inspirerend op de leiding van de Bruggroep heeft gewerkt.

Of de sympathie van de Joegoslaven zover zal gaan, dat zij bereid zullen zijn de nieuwe partij en de Bruggroep materieel en financieel te steunen, kan vooralsnog betwijfeld worden.

Een functionaris van de Joegoslavische Legatie liet zich er ten overstaan van een niet-communist over uit, dat van de kant der Zuidslaven belangstelling bestaat voor de Bruggroep, omdat haar optreden een verzwakking betekent voor de CPN als willig werktuig van de CPSU, maar dat zij de stichting van een tweede communistische partij niet belangrijk vinden.

10 juli 1959.